izklaide@nra.lv

It kā kājām gaisā

Līga RUŠENIECE

«Lai gan šajā laikā gribas atskaņot priecīgu mūziku, mūsu izvēlētajā Mocarta klavierkoncertā, tāpat kā citos Mocarta darbos, gaišajai pasaulei vienmēr blakus stāv tumšā pasaule, un nekad nav tikai viena no tām. Skumjām un dramatismam blakus stāv dzirkstošs prieks un enerģija. Par Mocarta mūziku var tikai sajūsmināties,» saka Šveicē dzīvojošā latviešu pianiste Arta Arnicāne, mazliet ieskicējot noskaņas, kas būs baudāmas tieši Ziemassvētku priekšvakarā – 23. decembrī pulksten 19 Mazajā ģildē, kur viņa uzstāsies kopā ar baroka orķestri *Collegium Musicum Rīga* koncertā *Hendelis, Vivaldi un Mocarts*.

Foto: Andreas ZIHLERS

CEĻA MEKLĒŠANA. Arta Arnicāne: «Cilvēkam sevi ir jāvelta augstākam mērķim, citādi dzīvei nav piepildījuma. Un mūzika jau nav cīņa, mūzika ir skaistums un dalīšanās ar savu talantu, un talants nav kaut kas tāds, ko var uztaisīt, izgatavot vai uzražot. Savukārt – ja Dievs devis talantu, tad cilvēka pienākums ir to izkopt un dot tālāk. Ja neviens nepalīdz to darīt un pat traucē, tad cilvēks, gluži kā upe, kas atdūrusies pret šķērsli, meklē iespējas tikt tālāk. Tā var būt, ka jaunais ceļš aizved prom no sākotnējās vietas, šajā gadījumā – no Latvijas.»

Arta ARNICĀNE

- **Pianiste**
- Dzimusi 1982. gada 27. septembrī Rīgā **pianistes Noras Lūses un fagotista Andra Arnicāna ģimenē.** Neprecējusies, **draugs Florians ir mūziķis**
- Klavierspēli sākusi pagūt četru gadu vecumā. Mācījusies E. Dārziņa mūzikas skolā, arī Gņesinu licejā Maskavā. Absolvējusi **Latvijas** Mūzikas akadēmiju, **Skotijas** Karalisko mūzikas akadēmiju un **Cīrihes** Mākslu universitāti. Zināšanas un prasmes Arta papildinājusi izcilu mākslinieku (Normas Fišeres, Džona Lilla, Viktorijas Postņikovas, Andras Šifa u.c.) meistarklasēs
- Piedalījusies **starptautiskos pianistu konkursos** visā pasaulē – Šveicē, Lielbritānijā, Polijā, Spānijā u.c. 2001. gadā uzvarējusi pasaulslavenajā konkursā ***Prāgas pavasaris*** (2. prēmija, 1. vieta netika piešķirta)
- Koncertējusi dažādos kamermūzikas sastāvos, solo un kopā ar orķestriem Lielbritānijā, Spānijā, Čehijā, Šveicē, kā arī slavenajā *Megaron* koncertzālē Salonikos Grieķijā
- Vaļasprieki: kulinārija, joga, paukošana

Idejai jānobriest

«Katru gadu vismaz vienu reizi spēlēju Latvijā, jo mana karjeru norit citās valstīs Eiropā. Šo koncertu gaidīju jau sen, vēl tajā laikā, kad studēju Cīrihes Mākslu universitātē pie pasaulslavenā profesora Homero Frančeša klavieru klasē, kopā ar diriģentu Māri Kupču domājām par šādu koncertu, nu radās arī iespēja. Katrā ziņā Māris Kupčs ir ļoti aktīvs un entuziasma pilns cilvēks, un tādi mūziķi un personības mani fascinē, jo tādi arī daudz ko izdara. Parasti, līdz ko rodas ideja, uzreiz arī gribas to īstenot, lai gan idejai ir jānobriest, kā tas arī noticis šajā gadījumā,» saka Arta Arnicāne. Viņa atzīst, ka allaž jau nākas saskaņot savas intereses ar tā kolektīva interesēm, ar ko kopā tiek muzicēts, un viņai, protams, esot savs iecienītais repertuārs, tomēr Mocarta klavierkoncertus viņa esot gatava izpildīt vienmēr. «Jo šī mūzika fantastiski iedarbojas uz manu noskaņojumu, uz manu dvēseli. Jebkurā situācijā, lai kā es arī justos, Mocarta mūzika mani uzmundrina. Vienlaikus tā ir neizsakāmi skaita, pilnīgi 100% tīrs un patiess skaistums.» Šajā koncertā īpašais būšot arī tas, ka darbs tiks izpildīts ar āmuriņu klavierēm – instrumentu, ko, nosacīti raksturojot, var apzīmēt kā starpposmu starp klavesīnu un klavierēm mūsdienu izpratnē. Mūziķe apzinās, ka daudzi, kas nāks klausīties šo koncertu, vispār nezina, kas ir āmuriņu klavieres, un šo situāciju viņa apzīmē ar vārdu «brīnišķīgi». Tas esot mīts, ka mūzika ir domāta mūziķiem, jo pats galvenais – kā mūzika tiek pasniegta. «Svarīgākais mūzikā ir stāstījums un spēja aizraut klausītājus, kas pat nevar izskaidrot, kā un kāpēc tā noticis,» uzskata jaunā mūziķe.

Kā pa viļņiem

«Manā mūziķes karjerā viss noticis ļoti klasiski, un vienlaikus – ir kā kājām gaisā,» nosaka Arta Arnicāne. Piemēram, viņa vispirms pabeigusi maģistra studijas un tikai pēc tam ieguvusi bakalaura grādu. Kā vienu no galvenajiem karjeru sekmējošiem faktoriem Arta uzskata piedzimšanu mūziķu ģimenē. «Kad biju pavisam mazs bērns, es redzēju, kā vingrinās un mēģina mani vecāki, un tas patiešām ļoti palīdz bērnam, kuram ir gan talants, gan interese par mūziku. Pavisam elementāros tehniskos jautājumos – kā ir jāvingrinās, kā ir jāplāno laiks utt., vecāki var sniegt padomu, bet īpaši būtisks ir morālais atbalsts, kas bērniem no nemūziķu ģimenēm ne vienmēr ir adekvāts.» Mākslinieces smaidot saka, ka viņai, šķiet, esot bijusi tā laime izvēlēties savus vecākus, jo tā vienkārši nevarot paveikties. «Mūsu ģimene ir stipri svaidīta pa pasauli,» nosaka Arta Arnicāne, atceroties, kā deviņdesmito gadu sākumā viņas tēvs, šobrīd Latvijas nacionālā simfoniskā orķestra fagotu grupas koncertmeistars un Latvijas Mūzikas akadēmijas profesors, uzaicināts spēlēt Krievijas valsts akadēmiskajā simfoniskajā orķestrī Jevgeņija Svetlanova vadībā, tāpēc visa ģimene – mamma, pianiste un muzikoloģe Nora Lūse, māsa Andra un Arta – devusies līdzi tētim. «Patiesībā tētim karjera tur sākās agrāk – līdz ar studijām Maskavas Valsts konservatorijā un tās aspirantūrā, ko viņš absolvēja 1979. gadā. Viņš spēlējis orķestrī Genādija Rožestvenska vadībā, bijis arī leģendārā pianista Svjatoslava Rihtera ansambļa dalībnieks, muzicējis duetā ar Rihteru. Tā nu ir – mūsu ģimenē Rihtera ietekme ir spēcīga. Kad pārvācāmies uz Maskavu, es jau biju sākusi mācības Dārziņa mūzikas skolā. Loģiski, ka es tur turpināju lieliskajā Gņesinu licejā Maskavā, lai gan sākotnēji es nezināju krieviski nevienu vārdu.» Tikpat ačgārns ir stāsts par studijām Skotijā, kur viņa uzņemta uzreiz maģistrantūras studijās, pabeigusi tās, ieguvusi maģistra grādu un tad atgriezusies, lai absolvētu Mūzikas akadēmiju un iegūtu bakalaura grādu.

Lai gan joprojām viņa varot teikt, ka savas dzīves lielāko daļu ir pavadījusi Latvijā, tomēr nenoliedzami ilgs laiks pavadīts arī ārpus dzimtenes – Krievijā, Skotijā un Šveicē. «Sēžot uz vietas, nekas nenotiek. Mūziķa dzīvē ceļošana ir neatņemama sastāvdaļa. Mūziķim ir nepieciešams plašs redzesloks, un to nevar iemācīties, sēžot mājās.» Nu jau konkursu laiks esot aiz muguras, bet ilgu laiku viņa meklējusi iespējas piedalīties visdažādākajos konkursos pasaulē. Tieši tā iesākusies pianistes koncertdarbība, un ir vienalga, kuru vietu viņa ieguvusi. «Es nekad neesmu bijusi tipisks konkursants, lai gan esmu piedalījusies vairāk nekā 50 konkursos, tomēr uz tiem devos nevis uzvaru dēļ, bet – lai redzētu, ko un kā dara citi, veidotu jaunas iepazīšanās. Turklāt vienmēr esmu gatavojusi jaunas programmas, tāpēc mani panākumi bijuši viļņveidīgi un nelīdzsvaroti. Es vienmēr esmu gribējusi apgūt jaunu repertuāru, nekad neesmu nodarbojusies ar viena un tā paša repertuāra slīpēšanu, lai tikai iegūtu balvu. Ir ļoti patīkami būt uzvarētāju vidū, bet tas tiešām nav galvenais.» Pianiste uzskata par mītu viedokli, ka uzvara konkursā uzreiz automātiski paver milzīgas iespējas, daudz būtiskāk ir tas, ka konkursā var gadīties sastapt cilvēkus, kuriem patīk konkrētais mūziķis. «Tieši tā esmu izveidojusi savu karjeru un esmu par to pateicīga. Pagaidām man nav sava aģenta, visu menedžera darbu daru pati, bet vienlaikus – viss ir stabili, jo uz sevi es varu paļauties,» atzīst Arta Arnicāne.

Tā sanācis, ka pianistes vārds ir tikpat kā nezināms klausītājiem Latvijā, lai gan te viņa ir spēlējusi ārkārtīgi daudz. Pirmo solokoncertu viņa Latvijā nospēlējusi 13 gadu vecumā, un kopš tā laika te uzstājas vismaz reizi gadā. «17 gadu vecumā es spēlēju apjomīgu solokoncertu Vāgnera zālē. Uz to neieradās gandrīz neviens klasesbiedrs, gandrīz neviens Dārziņa skolas skolotājs, izņemot direktoru. Es daudz esmu ierakstījusi darbus radio, koncertējusi ārpus Rīgas, kur nevajag milzīgus un dārgus plakātus, lai klausītājus ievilinātu zālē. Daudzi domā, ka mūziķi spēlē koncertus sev, jo viņiem gribas spēlēt. Īstenībā koncerti ir domāti klausītājiem, kas vēlas kaut ko īpašu piedzīvot, un man ir svarīgi, lai cilvēki koncertos kaut ko iegūst. Man nevajag slavu un būt uz katra žurnāla vāka, man mūzika ir svarīgāka nekā spožums ap to un atpazīstamība,» saka māksliniece. «Turklāt par visu ir jāmaksā. Slogs, kas tiek uzlikts jauniem mūziķiem, ievietojot viņus gandrīz vai visos iespējamos medijos, bieži vien izrādās postošs un arī neizturams. Kur paliek bauda par spēlēšanu?» retoriski vaicā pianiste.

Pagaidām Šveicē

Lai gan studijas Šveicē viņa pabeigusi pirms pusotra gada, Latvijā māksliniece nav atgriezusies. Ne tikai tāpēc, ka Šveice ir ārkārtīgi skaista un sakārtota valsts, bet arī tāpēc, ka tur ir izveidota pietiekami laba likumdošana brīvmākslinieciem. «Ja esi mākslinieks, kas iztiku pelna ar koncertiem, it visur pasaulē var būt problēmas, kārtojot dokumentāciju, tomēr Šveicē šis jautājums ir daudzmaz sakārtots. Koncertē, samaksā nodokļus un dzīvo mierā, un man tā patīk,» saka mūziķe. Būtisks aspekts palikšanai Šveicē ir arī dzīvesdraugs Florians, kas ir vācietis un arī mūziķis. «Ar Latviju jau es nepārrauju saites, un Cīrihe jau nav pārāk tālu no Rīgas. Turklāt Latvija man nav tikai vieta, Latvija ir ideja. Tomēr es arī negribu cīnīties par savu vietu tieši Latvijas kultūras dzīvē; kamdēļ man tas būtu jādara?» Viņa ilgu laiku bijusi Latvijā un meklējusi visādus ceļus, lai nebūtu jābrauc prom, tomēr sapratusi, ka tas neizdosies. Cilvēkam svarīga arī personiskā laime, un nevar nemitīgi cīnīties par eksistenci un atļauju darīt to, kas patīk.

Ziemassvētkos Arta kopā ar draugu Florianu, kurš jau mācās latviešu valodu, būs Latvijā, atbrauks arī vecākā māsa Andra, kas šobrīd dzīvo un studē Šveicē. Visi kopā sanākšot pie vecmāmiņas Olainē. Artas pārziņā parasti esot pārsteiguma sagādāšana, un vēl nav zināms, kāds tas būs šogad. «Es paļaujos uz pēdējā brīža spontānām idejām. Esmu taisījusi skulptūru no lāstekām, citreiz – fotosesiju... Gan jau kaut kas iešausies prātā.» ■